

---

# 100228 Introducció a la lingüística

Curs 2021–2022

Grup 2 – Primer semestre - 6 crèdits

Joaquim Llisterra  
Cristina Real Puigdollers

La metodologia docent i l'avaluació proposades poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries. En cas de canvi de modalitat docent, s'informarà de les modificacions que es puguin produir en la programació de l'assignatura, en les metodologies docents i en els procediments d'avaluació.

## 1 Objectius

L'objectiu de l'assignatura és introduir l'estudiant en l'anàlisi científica del llenguatge, per tal que assoleixi una formació bàsica en lingüística que inclogui les característiques generals del llenguatge, els principals conceptes referents a l'estructura de les llengües i els aspectes més significatius del seu ús.

## 2 Programa

### 1 – La naturalesa del llenguatge

La diversitat i la universalitat del llenguatge.

«Lingüística popular» i ciències del llenguatge: els prejudicis lingüístics.

El llenguatge com a sistema de signes. La comunicació lingüística. Les funcions del llenguatge. El signe lingüístic. La doble articulació del llenguatge. Nivells i operacions de l'anàlisi lingüística.

L'aspecte biològic del llenguatge. Els sistemes de comunicació animal i els trets de disseny del llenguatge humà. L'origen i l'evolució del llenguatge. Llenguatge i cervell. L'adquisició de la llengua i la facultat de llenguatge.

Els universals lingüístics. Nombre i distribució de les llengües del món. Els

---

critèris de classificació de les llengües. Les famílies lingüístiques.

## **2 – L'estructura fonètica**

Llengua oral i llengua escrita. Sistemes de representació gràfica de la llengua. Les relacions entre sons i grafies. La transcripció fonètica. Els elements segmentals. Els elements suprasegmentals.

## **3 – L'estructura fonològica**

Fonètica i fonologia. Les unitats de l'anàlisi fonològica. Fonema i al·lòfon. Trets distintius i classes naturals. L'anàlisi fonològica. Els processos fonològics.

## **4 – L'estructura morfològica**

Les unitats de l'anàlisi morfològica. Estructura de la paraula: morfema, morf i al·lomorf. Els processos morfològics: flexió, derivació i composició. Morfologia concatenativa. Els morfemes fusionats. El morf zero. Tipologia morfològica.

## **5 – L'estructura sintàctica**

Les unitats de l'anàlisi sintàctica. L'estructura sintàctica com a estructura jeràrquica. Les categories i el lèxic. Estructura i ordre. La constituència. Estructura argumental i estructura sintagmàtica. Dependències sintàctiques: selecció semàntica i selecció categorial. Funcions gramaticals, cas i concordança. Els papers temàtics i les funcions gramaticals: les regles d'enllaç. Les dependències a distància. Tipologia sintàctica.

## **6 – L'estructura semàntica**

El significat lingüístic i la interpretació dels enunciats. El significat en la paraula. Camps lèxics i semàntics. Relacions de significat. El significat en l'oració. El principi de composicionalitat. Predicació. Quantificació. Modificació: tipus d'adjectius. La proposició: relacions de sentit entre proposicions. La implicació, la pressuposició, implicatura. La pragmàtica: enunciat i context. Informació explícita i implícita en l'ús del llenguatge.

## **7 – La variació i el canvi lingüístics**

La variació lingüística. Variació en la comunitat lingüística: llengua i dialecte. Territori i variació dialectal. Grup social i variació sociolectal. Context i variació situacional.

L'evolució de les llengües: el canvi lingüístic. Tipus de canvi lingüístic. La variació com a origen del canvi. L'estudi del canvi en curs.

---

### 3 Bibliografia bàsica

Per a la preparació del programa de l'assignatura (Apartat 2) es recomana que els estudiants seleccionin i utilitzin regularment com a bibliografia bàsica un dels manuals que s'indiquen a continuació. Durant el curs es donen indicacions bibliogràfiques específiques per a cada tema.

(1)

- Akmajian, A., Demers, R. A., i Harnish, R. M. (1984). *Lingüística: una introducció al llenguatge y a la comunicació* (V. Demonte i M. Mora, Trad.). Alianza. (Obra original publicada el 1979).
- Akmajian, A., Farmer, A. K., Bickmore, L., Demers, R. A., i Harnish, R. M. (2017). *Linguistics: An introduction to language and communication* (7a ed.). The MIT Press.

(2)

- Escandell, M. V. (Coord.). (2009). *El llenguatge humano*. Editorial Universitaria Ramón Areces.
- Escandell, M. V. (Coord.). (2011). *Invitación a la lingüística*. Editorial Universitaria Ramón Areces.
- Escandell, M. V. (Coord.). (2014). *Claves del llenguatge humano*. Editorial Universitaria Ramón Areces.

(3)

- Fasold, R. W., i Connor-Linton, J. (Ed.). (2014). *An introduction to language and linguistics* (2a ed.). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9781107707511>.

(4)

- Finegan, E. (2015). *Language: Its structure and use* (7a ed.). Cengage Learning.

(5)

- Fromkin, V., Rodman, R., i Hyams, N. (2017). *An introduction to language* (11a ed.). Cengage Learning.

(6)

- Fromkin, V. (Ed.). (2000). *Linguistics: An introduction to linguistic theory*. Blackwell.

(7)

- O'Grady, W., i Archibald, J. (Ed.). (2016). *Contemporary linguistic analysis: An introduction* (8a ed.). Pearson Education.

---

O’Grady, W., Archibald, J., Aronoff, M., i Rees-Miller, J. (Ed.). (2017). *Contemporary linguistics: An introduction* (7a ed.). Bedford/St. Martin’s, Macmillan Learning.

O’Grady, W., Archibald, J., i Katamba, F. (Ed.). (2011). *Contemporary linguistics: An introduction* (2a ed.). Pearson Longman.

(8)

Yule, G. (2008). *El lenguaje* (A. Benítez Burraco, Ed.; N. Bel, Trad.; 3a ed. corr. i ampl.). Akal. (Obra original publicada el 2006).

Yule, G. (2020). *The study of language* (7a ed.). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781108582889>.

#### 4 Lectures d’autors clàssics

Els estudiants han de llegir tres textos per a familiaritzar-se amb autors clàssics en l’àmbit de la lingüística. Aquesta lectura implica també un treball personal de documentació que permeti situar cada autor i cada obra en el seu context històric. Els textos seleccionats són els següents:

(1) Capítols I («Naturalesa del signe lingüístic»), II («Immutabilitat i mutabilitat del signe») i III («La lingüística estàtica i la lingüística evolutiva») de la primera part («Principis generals») del *Cours de linguistique générale* de Ferdinand de Saussure.

de Saussure, F. (1972). *Cours de linguistique générale* (T. De Mauro, Ed.). Payot. (Obra original publicada el 1916).

de Saussure, F. (1990). *Curs de lingüística general* (J. Casas, Ed. i Trad.). Edicions 62. (Obra original publicada el 1916).

de Saussure, F. (2002). *Curso de lingüística general* (A. Alonso, Ed. i Trad.). Losada. (Obra original publicada el 1916).

(2) Capítols 1 («Preliminar: Definició del llenguatge») i 10 («Llengua, raça i cultura») de *Language: An introduction to the study of speech* d’Edward Sapir.

Sapir, E. (1954). *El lenguaje: introducción al estudio del habla* (M. Alatorre i A. Alatorre, Trad.). Fondo de Cultura Económica. (Obra original publicada el 1921).

Sapir, E. (1985). *El llenguatge: introducció a l’estudi de la parla* (H. Curell, Trad.). Empúries. (Obra original publicada el 1921).

Sapir, E. (2014). *Language: An introduction to the study of speech*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9781139629430> (Obra original publicada el 1921).

(3) «Dos aspectes del llenguatge i dos tipus de trastorns afàsics» de Roman

---

Jakobson, publicat originalment el 1956 a Roman Jakobson i Morris Halle, *Fundamentals of language*.

Jakobson, R., i Halle, M. (1971). *Fundamentals of language* (2a ed. rev.). de Gruyter Mouton. <https://doi.org/10.1515/9783110894264>.

Jakobson, R., i Halle, M. (1973). *Fundamentos del lenguaje* (C. Piera, Trad.; 2a ed.). Ayuso. (Obra original publicada el 1956).

Jakobson, R., i Halle, M. (1984). *Fonaments del llenguatge* (J. Llisterri, Trad.). Empúries. (Obra original publicada el 1971).

## 5 Avaluació

En l'avaluació de l'assignatura se segueixen els criteris definits al títol IV del document *Normativa acadèmica de la Universitat Autònoma de Barcelona aplicable als estudis universitaris regulats de conformitat amb el Reial Decret 1393/2007, de 29 d'octubre, modificat pel Reial Decret 861/2010, de 2 de juliol* ([http://www.uab.cat/doc/TR\\_Normativa\\_Academica\\_Plans\\_Nous](http://www.uab.cat/doc/TR_Normativa_Academica_Plans_Nous)) i, pel que fa a la recuperació, l'acord de la Comissió de Docència del Departament de Filologia Catalana del 13 de març del 2015 ([http://filescat.uab.cat/filcat/wp-content/uploads/2013/10/2015-03-13\\_comissioDocencia.pdf](http://filescat.uab.cat/filcat/wp-content/uploads/2013/10/2015-03-13_comissioDocencia.pdf)).

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 (zero) aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0 (zero).

### 5.1 Avaluació continuada

La qualificació de l'avaluació continuada s'obté a partir dels resultats de tres proves. La primera prova és sobre la lectura dels tres textos d'autors clàssics indicats a l'apartat 4 i equival al 30 % de la qualificació final. La segona prova consisteix en exercicis d'anàlisi lingüística sobre els temes 2, 3, 4, 5 i 6 del programa (Apartat 2) i equival al 30 % de la qualificació final. La tercera prova és sobre el contingut dels temes 1, 2, 3, 4, 5, 6 i 7 del programa (Apartat 2) i equival al 40 % de la qualificació final.

El fet de no realitzar una de les proves sense causes raonables i justificables documentalment implica una puntuació de zero en la prova. Aquestes tres proves constitueixen l'únic element considerat en l'avaluació continuada de l'assignatura. L'assistència a les classes no és obligatòria i no té cap incidència formal en la qualificació.

En la primera prova es valora la comprensió de les lectures d'autors clàssics

---

realitzades (Apartat 4). En la segona prova s'avalua la capacitat de resoldre problemes d'anàlisi lingüística semblants als que es proposen durant el desenvolupament dels temes 2, 3, 4, 5 i 6 del programa. La tercera prova se centra en el coneixement dels continguts fonamentals de l'assignatura (Apartat 2) i dels manuals recomanats (Apartat 3).

Les preguntes de les tres proves tenen un format de resposta tancada amb dues opcions («cert» o «fals»); cada pregunta encertada suma un punt i cada pregunta no encertada resta 0,5 punts; les preguntes no contestades ni sumen ni resten punts. Durant la realització de les proves, els estudiants poden fer servir els materials de consulta (en paper, en formats electrònics o en línia) que considerin més adients.

Els estudiants que es presentin únicament a una prova tindran la qualificació de «No avaluable». La qualificació per considerar superada l'assignatura és de 5 (/10).

## 5.2 Recuperació

Poden realitzar les proves de recuperació els estudiants que s'hagin presentat a dues de les tres proves en l'avaluació continuada (Apartat 5.1) i que hagin obtingut una puntuació final igual o superior a 3,5 i inferior a 5, calculada amb el procediment que s'explica a l'apartat 5.1. Per presentar-se a la recuperació no és necessari haver obtingut una puntuació mínima en cadascuna de les proves ni haver-se presentat a les tres proves.

Es realitzarà la recuperació de cadascuna de les proves en què s'hagi obtingut una qualificació inferior a 5. En cas d'haver de realitzar més d'una prova de recuperació, cal tenir en compte que:

- Amb independència del nombre de proves que s'hagi de realitzar, el temps total d'examen serà de dues hores.
- Si l'estudiant opta per no realitzar totes les proves, per al càlcul de la puntuació final es mantindrà la qualificació obtinguda durant l'avaluació continuada en les proves que no es realitzin; la qualificació de les proves de recuperació que es realitzin substituirà l'obtinguda en la prova corresponent de l'avaluació continuada. La qualificació màxima que es pot obtenir en una prova de recuperació és un 5.

Les preguntes de les proves de recuperació tenen un format de resposta tancada amb dues opcions («cert» o «fals»); cada pregunta encertada suma un punt i cada pregunta no encertada resta 0,5 punts; les preguntes no contestades ni sumen ni resten punts. Durant la realització de les proves, els estudiants poden fer servir els materials de consulta (en paper, en formats electrònics o en línia) que

---

considerin més adients.

Aquestes proves constitueixen l'únic element considerat en la recuperació.

Si les proves no es poden realitzar presencialment, s'adaptarà el seu format (mantenint-ne la ponderació) a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB.

### **5.3 Qualificacions**

Les qualificacions emprades a la UAB són les següents:

- 0 – 4,9: Suspès
- 5,0 – 6,9: Aprovat
- 7,0 – 8,9: Notable
- 9,0 – 10: Excel·lent o Matrícula d'Honor

(Annex 11, *Normativa acadèmica de la Universitat Autònoma de Barcelona aplicable als estudis universitaris regulats de conformitat amb el Reial Decret 1393/2007, de 29 d'octubre, modificat pel Reial Decret 861/2010, de 2 de juliol*. Consultat a: [http://www.uab.cat/doc/TR\\_Normativa\\_Academica\\_Plans\\_Nous](http://www.uab.cat/doc/TR_Normativa_Academica_Plans_Nous))

## **6 Distribució de l'assignatura i materials**

Les classes corresponents als temes 1, 2, 3 i 7 del programa seran impartides pel professor Joaquim Llisterra. Les classes corresponents als temes 4, 5 i 6 les impartirà la professora Cristina Real.

Els materials corresponents als temes 1, 2, 3 i 7, totes les informacions sobre les classes del professor Llisterra i la guia docent del grup 2 es publiquen a: <http://liceu.uab.cat/~joaquim/Linguistica.html>

Els materials corresponents als temes 4, 5 i 6, totes les informacions sobre les classes de la professora Real, la guia docent del grup 2 i les qualificacions obtingudes pels estudiants es publiquen al Campus Virtual (<https://cv.uab.cat>).

Si les eventuais restriccions a la presencialitat obliguen a fer servir altres eines o plataformes virtuals, s'informarà per correu electrònic.

## **7 Professors i atenció als estudiants**

L'atenció als estudiants es realitzarà preferentment per correu electrònic; si cal una entrevista presencial, és recomanable concertar-la prèviament.

Només es contesten els missatges de correu electrònic enviats des de l'adreça institucional (@e-campus.uab.cat). Per a posar-vos en contacte amb els professors *no* utilitzeu el sistema de missatgeria del Campus Virtual; feu servir el

---

correu a la web de la UAB (<https://e-campus.uab.cat>) o el vostre programa habitual.

**Joaquim Llisterri**

Àrea de Lingüística General, Departament de Filologia Espanyola.  
Joaquim.Llisterri@uab.cat

Horari d'atenció als estudiants:

Dimecres de 10 a 11.30 h (despatx B11-290.5, Facultat de Filosofia i Lletres) i a hores prèviament concertades.

**Cristina Real Puigdollers**

Àrea de Filologia Catalana, Departament de Filologia Catalana  
cristina.real.puigdollers@uab.cat

Horari d'atenció als estudiants:

Dilluns i dimecres de 10.30 a 11.30 h (despatx B11-272, Facultat de Filosofia i Lletres) i a hores prèviament concertades.

## **8 Llengua**

Les classes de l'assignatura s'imparteixen en català i aquesta és també la llengua emprada en els enunciats dels exàmens, de les activitats i dels exercicis. Durant la realització de les proves els professors resoldran de manera individual els dubtes derivats de l'ús del català que es puguin plantejar als estudiants que no són catalanoparlants.

El Servei de Llengües de la UAB ofereix cursos de formació en llengua catalana:  
<https://www.uab.cat/servei-llengues/>